

Hitz eta Pitz

Mahaingurua:

LURDES AUZMENDI, IÑAKI MENDIGUREN,
JOXANTONIO ORMAZABAL

Haur eta Gazte Literatura itzuliaren egoera

Behinola: Zein da euskaratutako HGLren egoera?

JoxantONIO Ormazabal: Gaur egun liburu kopuru handia dago itzulita, eta arlo askotakoa. Nik haur literaturaren arloa ezagutzen dut, eta baikor ikusten dut, kontuan hartuta orain dela 20 bat urte hasi ginela arlo honetan, ordutik hona pauso handiak eman dira; eta batez ere, nire ustez, itzulpenaren kalitatean pauso garrantzitsuak eman dira, gaur egun askoz hobeto itzultzen dela, alegia.

Lurdes Auzmendi: Nik uste dut kalitatearena azpimarratzekoa dela, oro har. Literaturan eman

den beste aurrerapausoetako bat liburuaren itxura bera da; euskaraz, jatorrizkoak izan edo itzultakoak izan, umeentzako edizioen kalitatea asko hobetu da. Marrazkilariek gaur egun zer nolako pisua duten garbi dago. Itzultzaileok geure izena liburuetan agertzeko ere ez dugu inolako arazorik izan, kanpoko beste toki askotan ez bezala.

Iñaki Mendiguren: Egoera ona den ala ez esatea oso zaila da erlatiboa delako. Konparatiboki esan dezakezu: orain dela hogeita bost urte nik ez dakit ezer zegoen; orduan hasi nintzen ni euskara lantzen, eta ia ez zegoen ezer. Gaur egun

berriz, egoera nahiko normalizatu egin da denbora honetan, eta inguruko literaturetako egoerarekin nahiko homologatuta daukagu egoera.

J. O.: Nik esango nuke hobeto gaudela bi arrazoirengatik. Bata da esperientzia; itzultzen hasi ginela ahal genuen bezala egiten genuen, baina gero ikasi egin dugu, eta guk bezala beste batzuk ere ikasi dute, eta itzultzaile eskola bat egon da, eta horrek lagundu egin digu. Eta gero, argitaletxeen arteko konpetitibitatea ere oso inportantea da.

Behinola: Azken urteotako historiari begiratu bat emanda, itzultzaile asko agertzen dira, batzuk itzulpen bakar batekoak. Gaur egun profesionaldu da itzulpengintzaren arloa?

L. A.: Profesionalizazioarena gauza nabarmena da gaur egun, ez HGLn bakarrik; itzulpena gaur egun lanbide bat da, orain 20 urte ez zena, administrazioan itzultzaile lanetan hasi zirenetzat salbu.

Behinola: Betiko arazoa: gehiegi itzultzen da? Itzulpengintzaren osasun egoera onegia da?

J. O.: Nik konparazio hori kotxeekin egiten dut. Kotxe asko egiten dira? Gutxi egiten dira? Nahikoa badaukagu? Hortxe merkatua dago, ez

«HGL itzulpenak Euskal Herrian izan duen bilakaera euskararen barruan, nik uste dudarik gabe izugarria izan dela, eta ez dela aintzat hartu.»

Lurdes Auzmendi

dago gure esku. Hemen editoriale batzuk daude martxan eta horien lana produzitzea da, langileei eguneroko jana emateko. Eta enpresa horien lan bat itzulpenak egitea da. Batzuk gehiago begiratu diote kalitateari, gehiago planifikatuko dute, baina oro har aurrera doan makineria bat da. Nik nahiago nuke gutxiago egongo balitz eta hobe, liburu gutxiago itzulita, eta aukeraketa lana ondo eginda, eta itzulpen lana ere ondo eginda. Baina zaila da kontrolatzea.

L. A.: Nik uste dut itzulpenen kalitate aldetik nahiko maila ona dagoela. Testuen aukeraketa besterik da. Horretan argitaletxeetako arduradunek zeregin eta zeresan izugarri handia daukate dudarik gabe, eta beste literatura mota batzuetan bezala, kanpoan argitaratzen dena ezagutzen joatea inportantea da aukeraketa egiteko. Ni kanpora joan naizenean herrialde diferenteetara liburudendetara joan naiz zer dagoen ikustera, baina gaur egun konturatzen naiz hori momentu honetan galdua daukadala produkzioa izugarria delako.

I. M.: Itzultzaile gisa zer esanik ez, baina irakurle gisa ere, nik uste dut sekula ez dela gehiegi itzuliko. Beste gauza bat da argitaletxeen aldetik esatea eskaintza gehiegi dago eta guk produzitutakoa ezin da saldu. Konforme. Baina irakurle bezala, ikaragarri gauza asko falta zaizkit neure hizkuntzan, nik nahiko nituzkeenak. Orduan, sekula ezin da esan gehiegi itzultzen denik.

Behinola: Ez al daukazue irudipena euskal HGLk askoz gehiago itzultzen duela, eta besteen literaturarekiko interes handiagoa duela, eman dezagun katalan eta galegoek baino? Datuei begiratu, ematen du euskaraz galego eta katalan mordoska argitaratzen dela, baina alderantziz ez. Egia ote?

L. A.: Batez ere Kataluniako literaturatik. Galegotik gutxiago euskaratzen da. Ez gaituztela nahi galego eta katalanek? Beraien kalterako! Hor teoria moduko bat dago: hobe dela jatorrizko txarra itzulpena baino. Egia al da?

«Haurrentzako itzulpenak egitea aparteko mundu bat da; berezitasun handirik ez du behar, baina izugarritzko ilusioa egiten dit haurrentzako ipuinak hartzea.»

Iñaki Mendiguren

J. O.: Guk galego eta katalanekin harreman estua daukagu, eta nire ustez harrera ona daukate gure literaturarekiko, preziatu egiten dute. Baina hizkuntzaren arazoa dago. Ipuin laburrak utzita liburu luzeagoetara joaten bagara, zer gertatzen da?, ba esaten diezu «badaukagu liburu bat oso interesgarria gaztetoentzat», eta galdetzen dizute «itzulita dago», «bada, ez». Orduan guk egin beharko genuke liburu hori itzuli, itzulpen hori ordaindu, gero haiek esateko bai edo ez. Armairua orijinal bezala beteta daukate, eta arazoa hor dago. Guk badaukagu lehiaketa bat penintsulako hizkuntzen artekoa, eta euskaraz aurkezten diren liburuen bertsio bat egin behar dugu, itzulpen azkar bat, eta horrek ordezkatzeko du orijinala lehiaketa horretan. Beraz, arazo tekniko batzuk badaude.

L. A.: Bai, arazo horiek Itzulpeneko Sari Nazionalean ere gertatzen dira, itzulpenak ezin direlako itzuli. Arazoa zein da, euskaratik katalanera eta galegora itzultzea? Ez dut uste.

J. O.: Guk badaukagu ipuin bat oso polita, baina itzultzeko orduan zailtasun handiak eskaintzen dituena. Orduan egilea ez dago lan hori guztia egiteko prest argitaratuko dioten segurtasunik gabe. Haiek garrantzi handia ematen diote egilearen izenari: «ekarridazue hau» edo «animatu

beste hori liburu bat aurkeztera». Baina liburua ona izan arren egilearen izena ezaguna ez bada «ez dut inoiz entzun» esaten dizute.

L. A.: Badago kontraesan bat beti amorratzen nauena. Haur eta Gazte literatura azpiliteratura bezala jotzen da, bigarren mailako literatura bezala, baina gero argitaletxe guztiek izugarritzko garrantzia ematen diote dirua ematen duelako. Orduan zer gertatzen da? Literatur kritikoez, itzulpen kritikoez, mundu guztiak «tontoentzako literatura» balitz bezala jotzen dute.

J. A.: Hori topiko bat da, eta ikusi behar dugu hemen ere gertatzen ote den.

Profesionalizazioa eta itzulpen kalitatea

Behinola: Eta itzultzaileen ikuspuntutik, nabaritu duzue espezializatorik? Badaude Haur eta Gazte literatura soilik itzultzeraz dedikatzen diren itzultzaileak? Nolakoak dira haur literatura itzultzen duten itzultzaileak?

L. A.: Nik uste dut nolabaiteko espezializazioa bai gertatu dela.

J. O.: Nik esango nuke itzultzaile gehienek inkurtsioa egin dutela.

L. A.: Literatura Unibertsalaren bilduman itzultzen ari diren gehienek ez dute oro har haur literaturarik itzuli. Literatur itzultzaileon ezaugarri bat da benetan maite dugula HGL. Hitz egiten dudanean HGLko itzultzaileekin, nabaritzen dut jarraitzen dugula HGLren mundu hori, askotan helduentzako literaturaren munduan gertatzen ez dena, mundu horretakoak itzultzaile profesionalak dira, horretan sartu direnak literaturaz ezagutza handiegirik izan gabe.

I. M.: Nik denetik itzultzen dut: helduentzako, gazteentzako, haurrentzako, jaioberrientzako, testu administratiboak... eta haurrentzako itzulpenak egitea aparteko mundu bat da; berezitasun handirik ez du behar, baina izugarritzko ilusioa egiten dit haurrentzako ipuinak hartzea; nire

«Itzulpenetako euskara maila ez da ñoñotu behar.»

Joxantonio Ormazabal

barruko haurra ateratzen dut, eta gozatzen dut irudiekin eta ipuinekin, eta aldi berean badakit hori goxo eta txukun lau urteko, edo zortzi urteko, edo hamabi urteko ume bati eman behar diodala.

J. O.: Orain dela urte batzuk haurrentzako itzulpen asko eta asko irakasleek egiten zituzten. Zergatik? Produktua nola eskolarako zen, frakaso asko egon zen. Produktuak atera, itzultzaile on bati eman, eta itzulpen ona izan arren, txoke bat zegoen: ez da saltzen, zer pasatzen da? Orduan, horren aurrean zer egiten zen? Itzultzailea irakasle bilatu. Euskara eder eta goxo bat erabili, umea ezagutu... eta irakasleak izaten ziren itzultzaile. Gero gauzak aldatzen joan dira, eta gaur egun ez gara joaten zuzenean irakaslearengana, itzultzaile onarengana joaten ahalegintzen gara.

L. A.: Itzulpen teoriak egiten direnean, oso bitxia da, sekula ez da oinarriztat hartzen haurrentzako itzulpenik. Eta Euskal Herrian, oso trebeak gara kanpoko akatsak kopiatzen eta erreproduzitzen, beste horrenbeste egiten ari gara: HGL itzulpenak Euskal Herrian izan duen bilakaera euskararen barruan, nik uste dudarik gabe izugarria izan dela, eta ez dela aintzat hartu. Alde horretatik, esate baterako, itzulpen guztiz pedagogikoak egiteko joera egon da HGLn, alderdi

estetikoa guztiz alboratuz, eta nola joan den bideratzen, HGLko itzulpena alderdi pedagogikoa eta estetikoa uztartuz, irakasle jendea HGLko itzultzaile izatetik itzultzaile profesionala izatera. Bi gauzak guztiz elkartuta joan dira: irakasleak badaki haurrak tratatzen, horretan lana egiten baitu, baina falta zaio beste alderdia: eta askotan nik uste dut biajea alderantziz egitea hobe dela, alegia, agian itzultzaile profesional batek egiten du itzulpen bat hiozkuntza aldetik ezaugarri guztiak kontuan hartuko dituen, baina beste zenbait ñabardura, haurrentzako edo gazteentzako gertutasun ikutu hori irakasle bati ematea errazago izango zaio alderantziz baino.

I. M.: Nik ez dut uste itzultzaileak, haurrentzako edo helduentzako itzuli, oso berezitasun handiak izan behar dituenik. Bakarrik oinarrizko printzipio bat: hartzailearengana ahalik eta gehien moldatzea, eta horren arabera sortzen duzun testua egokitzea. Baina hori neurri handi batean jatorrizko testuan etortzen zaizu.

Behinola: Zuen gaur egun itzultzaile profesionalak zarete. Nola hartzen dituzue haurrentzako itzulpenak? Askotan ematen baitu azkar egiten direla, eta beharko luketen arreta jarri gabe.

I. M.: Nire kasuan ez dago horrelakorik. Niretzat atsedeen momentua da, askoz lehorragoak diren beste lanen artean. Gozamen eta afektibitatezko oasi txiki bat. Maitasun bereziz eta, erabateko profesionalak ez garenez, soldata serioa beste toki batzuetatik etortzen zaigu, enpresentzako itzulpenetatik etabar, eta gero aukera ematen digu holako itzulpentxo hauek mimatzeko.

L. A.: Nik egin ditudan itzulpen zailenetako batzuk, eta benetan landu behar izan ditudanak, eta ondoren irakurle pare bati pasatu azken bertsioa entregatu aurretik, dudarik gabe HGLko liburu batzuk izan dira. Eta aita edo ama bati deitu, gaurko umeak eta orain hamar urtekoak ez direlako inondik ere berdinak, hizkuntza aldetik diot, askoz aberatsagoa dutela irakaskun-

tzaren eragin izugarriagatik. Orduan arin itzul-
tze hori gehiago da folio kopurua, helduentzako
itzulpen luze bat egiteko hiru hilabete behar di-
relako, eta haur itzulpen bat egiteko hilabete bat.
Baina ez zabarrago egiten direlako, inondik ere.

J. O.: Helduentzat itzultzaile profesional ona
denak esfortzu bat egin beharko luke haurren-
tzat gaizki itzultzeko, tontokeria bat da. Haurren-
tzat ere ondo itzultzen du. Beste gauza bat da
konektatzen ote duen, euskara mailaren aldetik,
baina oro har ez dago arazorik.

Itzulpen estrategiak

Behinola: Eta askatasun gehiago hartzen duzue
HGL itzultzeko orduan, aldaketaxoak eta egiteko?
Non hartzen dira erabaki horiek?

L. A.: Erabaki horiek beti hartu izan ditut ar-
gitaretxearekin hitz eginez, edo egilearekin bera-
rekin hitz eginez. Inoiz titulu bera aldatzea ere,
euskaraz titulu guztiz desberdina jartzea, beti egile-
arekin hitz egin ondoren. Nik askatasun han-
dia hartzen dut eta hori bera egin
beharko litzateke helduentzako
literaturan. Ez bada egiten, beste
kontu batzuk daudelako da: hel-
duentzako literatura hemen ezin
da ikutu, sakratua da, eta hori guz-
tiz negatiboa da itzulpengintza-
rentzat. Helduentzako literatur
itzultzaileak dira ikasi behar du-
tenak HGL itzultzaileongandik.
Baina nola gurea bigarren mailako
zerbait bezala kontsideratzen
den...

J. O.: Haurrentzako literatu-
ran lasaixeago edo gehiago jotzen
dugu egokitzapenera, eskrupulu
handirik gabe. Geure burua just-
ifikatzeko oso arrazoi polita dago:

nola haur txikientzako den, nola ez den heldu
batentzat... flexibilitate gehiago daukagu. Hel-
duenean beldur moduko bat dago, batez ere egi-
lea ezaguna baldin bada. Liburu bat hartzen du-
zunean itzultzeko, kariñoarekin hartzen duzu, eta
liburuari zeuk nahi duzuna egin ahal diozu, ahal
duzun ondoena itzuliz; eta inportanteena ez da
José azentuarekin jartzea; nik igoal Mikel jarriko
diot. Inportanteena kariñoarekin egitea da eta
emaitzarekin gustura gelditzea, eta esatea itzul-
pen hau ona da. Zergatik da ona? Izen guztiak
errespetatu dituzulako? Agian ez da horregatik
ona, baizik eta zure aldetik asko jarri duzulako.
Nik badut anektota bat: «El zoo de Pitus», eta
nire gelan baneukan mutiko bat, bihurria, Ke-
txus izenekoa, eta itzulpenari «Ketxusen zooa»
jarri nion, eta egilea haserretu egin zen. Baina
normalean ez dizute horrelakoak egiteko arazo-
rik jartzen.

Behinola: Eta sorburu hizkuntzak ezagutzearen
aldetik permitibitate handiagoa sumatzen duzue
HGL itzultzen denean, zubi hizkuntzak erabiltze-
ko?

J. O.: Orain arte hala ikusi
dela uste dut. Asko itzuli da gaz-
telania zubi hizkuntza hartuta.

I. M.: Niri sekula ez zait falta
izan jatorrizko testua.

L. A.: Itzultzaileak zer egiten
duen? Beno, helduentzako litera-
tura itzultzen duten hainbat eza-
gutzen ditut nik, frantsesez, in-
glesez edo ez dakit zertan, itzul-
pen bat adjudikatzen zaien egu-
nean bertan erderazko edizioa
erosten dute, eta ez bat bakarra,
bi baldin badaude, biak. Eta, as-
kotan, ezagutzen baldin badute
beste hizkuntza bat, hura ere erosi
egiten dute. Baina hori, berez, ez
da txarra, kontrakoa baizik.

Belén Lucas

🌀 Hitz eta Pitz: MAHAINGURUA 🌀

Behinola: Euskal itzulpenak erdarazkoen atzetik joan ohi direnez, askotan itzultzaileak harrotasun piska bat erakuts dezake: «gaztelaniazko itzulpena baino hobeto egin dut nik euskaraz».

I. M.: Nik jatorrizko testuak ia beti aurrean izan ditudanean, ia beti izan dut baita ere gaztelaniazko testua. Orduan konturatzen zara euskaraz itzulpen txarrak egingo direla agian, baina gaztelaniaz ere txarrak eta oso presaka egindakoak daudela. *Harry Potter*-en gaztelaniazko lehenengo liburua presaka eginda dagoela ikusten da. Esan nahi dut lau-bost epiteto dauden lekuan, hiru kanpoan utzi eta bi jarri, gero esalditxoak faltan...

L. A.: Nik uste askotan itzulpen txarra izatea, akatsak eta abar izatearen ondorioz leporatu izan zaien itzulpen horiek gainera ez direla jatorrizko hizkuntzetatik itzuli. Zubi hizkuntzaz itzuli dira eta gainera txarrak dira. Itzulpenei gaineratu izan zaien izen txar horretan nahastu direla direnak eta ez direnak. Gaur egun ordea, ja ez da esaten itzulpenak txarrak direla, orain esaten dutena da «oso zaila

da». Euskal itzulpenak oso zailak dira. Eta orduan esaten duzu, Borges, irakurri al duzu Borgezen liburua gaztelaniaz?

I. M.: Zailtasunaren kontua helduen aipatzen dute batez ere, irakasleen kultur hizkuntza gaztelania delako.

Belén Lucas

Itzulpenen harreraz

Behinola: Itzulpenaren kalitatean hobekuntza handia gertatu omen da, baina irakurleen harreraren aldetik ere gertatu da hobekuntzarik?

I. M.: Oraingo umeen artean bai. Eskoletara joaten naizenean galdetzen diet: konturatzen zarete liburu bat aukeratzeko duzuen bertakoa ala itzulia den? Eta nik uste dut ezetz. Maisu-maistrak igoal bai, baina umeek ez dute problemarik.

J. O.: Umeek problemarik ez izatearena sakondu egin beharko genuke piska bat: ume hori A eredukoa den, B eredukoa ala D eredukoa. Ni eskola askotan ibiltzen naiz, eta Bizkaian asko. Eta leku batzuetako euskara maila... Itzulpenetako euskara maila ez da ñoñotu behar, baina beste aldetik behar bezala itzultzea, ondo, irakurleek euskara maila bat izateko garaia bada eta, baina eskola batzuetan ulermen arazoa hor dago.

L. A.: Baina ni euskaraz ondo dakien umeaz ari naiz. Horrekin ez dago problemarik.

J. O.: Baina askotan aurkitzen dituzu ondo jantzitako irakasleak, euskaraz ondo dakitenak, asko irakurri dutenak, eta esaten dizute «hau ume hauentzat oso zaila da», hartzailea da problema. Herri honetako problema bat da.

L. A.: Nik hor, aukera egin behar baldin bada, argi eta garbi ikusten dut: arazo politikoa dago atzetik. Zenbait ikastetxetan maila jaitsi behar izan da, euskara maila ez delako berdina toki guztietan. Hori izugarria iruditzen zait.

J. O.: Ni Portugaleteko eskola batean egon nintzen egun pasa, eta irakasleari galdetu nion, «ikasle hauen euskara gero zer?», eta erantzuna, «hauek bost sei urte barru ahaztu egiten dute, ez dute hitzik egiten». Euskaraz hain ondo eginda ahaztu egiten zitzairen.

Behinola: Itzultitako liburuak luzeagoak izaten dira. Adin segmento bereko liburuak luzeagoak dira kanpoan hemen baino. Arazorik nabaritu duzue luzerarekin?

L. A.: Euskal irakurle helduek zenbat orrialde bitarteko liburuak irakur ditzakete? Ez dakit es-tudiorik egin den ala ez, baina euskal nobela luze bat hartzeagatik, *Hamaika pauso*, zenbatek irakurri dute nobela hori? Eskerrak *Bihotz bi* berehala atera zuen, eta batek baino gehiago horrekin atera zuen arantza. Nik uste dut muga bat badugula oraindik.

J. O.: Liburuaren luze-laburreraz aparte, liburu nolakoa den ikusi behar da. Baina dudarik gabe luzera arazo bat da editorearentzat. *Harry Potter*-en kasuan, atera egin dugu, eta ondo funtzionatzea espero dugu, beste faktore batzuk daudelako tartean. Baina beharbada helburua ez da liburu luzeak irakurtzera iristea. Arazoa da noski. Gertatu zaigu liburu oso polit bat argitaratu gabe uztea luzeegia delako.

L. A.: Badira liburu batzuk oso erakargarriak, oso ondo eramanak, oso ondo itzuliak, eta jendeari halere oso luzeak gertatzea.

Berriro itzultzaile lanbideaz

Behinola: HGLn askotan gertatzen da aldi berean itzultzaile eta sortzaile denaren figura (Igerabide, Juaristi, Suarez, Zubizarreta). Zergatik ote da? Zein norabidetan doa fenomeno hori, itzultzaile izatetik sortzaile izatera, ala alderantziz?

I. M.: Itzultzen ari zarena liburu bat gustatzea, eta antzeko zerbait egiteko gogoia izan dut askotan. Gero ez dut egin, e? Bi lanak oso gertu ikusten ditut, derrigorrez bata ez du bestera ekarri behar, baina antzekoak bai. Jon Suarez hasi zen itzultzen, irakaslea da, irudimena du, eta oso erraza da zerbait idaztea. Itzultzeak sormena ere eskatzen du, erdi egokitzapenak egiteko, euskal kutsua sartzeko, etabar. Orduan horrek eraman zaitzake nolabaiteko sorkuntza lantxoak egitera.

L. A.: Agian izan dezake zerikusirik itzultzailearen zirkunstantzia pertsonalekin, seme-alabak izatearekin etabar. Feliperen kasua izan daiteke hori.

I. M.: Hizkuntzak ere laguntzen du. Itzultzen trebatu bazara, ezinbestean, zure euskara maila ere sendotu egiten da, eta konfiantza hartzen duzu.

J. O.: Nik lotsa ere sentitu izan dut, zerbait itzultzen ari zarela esaten duzu «zein ondo idazten duen honek», norberak noizean behin idazten duenarekin konparatuta. Ez bakarrik hizkuntza mailan, baizik eta ipuina planteiatu eta eramateko era. Inoiz alderantzizkoa ere gertatzen da. Itzultzaile profesionala dena normalean gero ez da idazten hasten.

L. A.: Dena dela, nik sekulako harrotasuna sentitzen dut HGLko itzultzailea izateagatik. Eta askotan tokatu zait literatur itzultzaile jendearen tartean egotea, Europako jardunaldiak izan direnean etabar, eta jendea etrotzen denean galdetuz «ze autore itzultzen dituzu zuk?». Hasieran izugarri txokantea iruditzen zitzaidan hori, baina gero «nik haur eta gazte literatura itzultzen dut» esaten hasi nintzen, eta duintasun guztiarekin gainera. Eta helduentzako literatura itzultzen dutenak erabat moztuta geratzen ziren.

Behinola: Asko itzultzen da, eta era askotako testuak: testu fantastikoak, errealistak... Zuek ba duzue preferentziarik mota bateko ala besteko literatura itzultzeko orduan? Eta egile baten liburu bat euskaratzen denean, iruditzen zaizue autore beraren liburu gehiago itzuli beharko lirakeela, irakurleek ikuspegi osatuagoa izateko?

L. A.: Autore baten obra bat baino gehiago itzultzea oso gauza atsegina da, autorea gustatuz gero, konpenetrazio izugarria lortzen delako. Gainontzean, niri gehiago gustatzen zait fantasia itzultzea.

I. M.: Nik ez dut uste jendea edo argitaletxeak koherentziaren bila joaten denik, liburuen arrakastak egile jakin batenak baino garrantzi handiagoa du. Horretan atzetik joateak badu

abantaila: itzultzen diren gauza gehienak onak dira, froga bat pasatua dutelako beste hizkuntza batzuetan. Merkatuan arrakasta izan duten obrak aukeratzen dira normalean. Eta itzultzeko halako hizkera lirikoa duten obrak gustatzen zaizkit, eta beste muturrean, gustatuko ez litzaizkidekeen horien artean, adin bateko gazte eta nerabeek irakurtzen dituzten liburu surrealista modukoak, hizkuntza oso etena dutenak, argot handiarekin, horiek ez ditut gustuko, ez gai aldetik ez hizkera aldetik.

J. O.: Ez dago koherentzia jakinik, baina autore baten obra bat oso ondo saldu bada, hurrengo bat itzuli egiten zaio. Baina autore baten obra osoa itzultzea ez dakit egin beharko litzatekeen, ezta norik egin beharko lukeen ere. Alderantzizkoa ere bai beharbada: egile jakin batek euskaraturako obra bat ere ez daukanean. Fantasia eta errealismoaren kontu horretan, niri ere gehiago gustatzen zait fantasia, baina ezer baino lehen liburua gustatu behar zait.

Behinola: Bukatzeko, egokitzapenen arazoa atera nahi genuke: inoiz proposatu dizuete libururen baten egokitzapena egitea? Gustura egingo zenukete?

I. M.: Batzuetan alternatiba da hori ala ezer ez. Adin bateko ume bat ezin duzu behartu zenbait liburu osorik irakurtzera, Gulliberren bidaiak adibidez. Baina ondo egitea oso zaila da; niri suertatu zaidana egokitzapenak itzultzea izan da, eta literaturtasuna galtzen dela, jakina, baina batzuetan ez dago beste biderik.

J. O.: Beharbada itzultzaile bat ez da pertsonarik egokiena hori egiteko. Egokitzapenak egiteko ona izango litzateke talde espezializatu bat izatea, obra oso ondo ezagutzen duena. Eta horiek erabakitakoaren ondoren etorriko litzateke itzultzailearen lana. Egokitzapenerako ez dauka zergatik itzultzailea izanik, idazle bat izan daiteke.

LURDES AUZMENDI Ataunen jaio zen (1955), Filosofia eta Itzulpen-gintzako ikasketak egina da, eta lanbidez itzultzailea da. Hainbat alorretarako itzulpenak egiten ditu eta Haur eta Gazte Literaturan DDB eta Aizkorri argialetxeetan argitaratuak:

Eta banpiro bihurtu nintzen. Andreu Martin (1994),

Kezka 51. ikasgelan. Josep Gorriz (1998),

Dena aldrebes! Elena O'Callaghan i Duch (1997),

Marratzu arkume bat. Seve Calleja (1999),

Etorriko zara nirekin? Seve Calleja (1996).

IÑAKI MENDIGUREN 1954an jaio zen Ezkio-Itsasoko Igartu Beiti baserri zaharrean. Filosofia eta Letretan (Historia Moderno eta Gaur Egungo adarrean) lizentziatua Deustuko Unibertsitatean. Urte askoz Arrasaten bizi izan zen eta inguru hartan irakaskuntzan lan egin ondoren, gaur egun jaioterrian da berriro eta itzultzaile da bere kontura, argialetxeak, enpresa erakundeak dituelarik bezero.

Bere itzulpen-lan garrantzitsuenen artean daude Tocqueville-ren *Amerikako Demokrazia* (2 lib.), Tynbee-ren *Historiaren Azterketa* (2 lib.), *Elizen Arteko Biblia* talde-lanean, J. Swiften *Gulliverren bidaiak*, etabar. Orobat, haur eta gazte literaturaren barruan "Aukeratu zeure abentura" eta "Irakurmen-di" bildumak osorik euskaratu ditu; gainera, "Branka", "Xaguxar" eta "Baporea" bildumetako liburu ugari- riren itzultzailea da.

Bi eleberri idatzi ditu: *Haltzak badu bihotzik*, 1989ko Caf Iru a-Baqu saria irabazi zuena, eta *Ilunkerako xuxurlak*, 1999ko Irun Hiria Eleberri saria irabazitakoa.

JOXANTONIO ORMAZABAL (Zegama, 1948). Apaiztegiko ikasketak utzita, maisutza ikasi zuen Irakasle Eskolan, eta lanbide horretan aritu zen zenbait ikastolatan. Han, Saioka metodoaren hizkuntza arloko liburu batzuen prestaketan parte hartu zuen, eta orduan piztu zitzaion haurrentzat idazteko gogo. Handik urte batzuetara, Elkar argialetxean hasi zen lanean, haurrentzako liburu bildumen arduradun moduan, eta lan horren ondorio dira gerora eging-dako sor eta itzul lanak. Sortu-takoen artean, hauek aipa daitezke: *Margolin*, *Kotti*, *Patxibusa*, *Maripertxenta*, *Hitzak jostailu*, eta beste asko. Itzulitakoen artean, berriz, 300 titulu inguru euskaratu ditu.